

Stanisław Jastrzębski (1919—1979)

СТАНИСЛАВ ЯСТЖЕБСКИ (1919—1979)

Stanisław Jastrzębski (1919—1979)

6 września 1979 r. zmarł niespodziewanie doc. dr hab. Stanisław Jastrzębski, samodzielny pracownik naukowo-badawczy Instytutu Kształtowania Środowiska w Warszawie, wielce zasłużony dla rozwoju naszego leśnictwa i ochrony środowiska przyrodniczego, utalentowany pedagog i popularyzator nauki, gorący patriota i szlachetny człowiek. Pogrzeb odbył się 10 września 1979 r. na cmentarzu parafialnym Parafii św. Teresy w Warszawie-Włochach.

S. Jastrzębski urodził się 25 października 1919 r. w miejscowości Stożek na Wołyniu. W 1937 r. ukończył Wydział Leśny w Państwowej Średniej Szkole Rolniczej w Białokrynicy, wchodzącej w skład Liceum Krzemienieckiego. Świadczenie dojrzałości jako eksternista uzyskał w Liceum Ogólnokształcącym im. St. Staszica w Lublinie. Do wybuchu II wojny światowej pracował jako praktykant w lasach Liceum Krzemienieckiego. W okresie okupacji był zatrudniony jako pomocnik leśny i leśniczy w lasach nadleśnictw: Krzemieniec, Beresteczko, Łopiennik i Świdnik.

Po wyzwoleniu podjął studia na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, gdzie w 1946 r. uzyskał dyplom mgra nauk ekonomicznych. Równolegle studiował na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Poznańskiego, gdzie w 1950 r. uzyskał dyplom mgra inż. leśnictwa. W trakcie studiów pracował w Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu, a następnie jako nadleśniczy Nadleśnictwa Stronno. W latach 1951—1954 był dyrektorem Rejonu Lasów Państwowych w Nakle n. Notecią. W latach 1954—1956 sprawował funkcję kierownika Działu Zagospodarowania Lasu w OZLP w Opolu. W grudniu 1956 r. powołany został na stanowisko dyrektora OZLP w Lublinie. Funkcję tę pełnił do 31 sierpnia 1961 r. Od 1 września 1961 r. do 29 lutego 1972 r. zatrudniony był jako adiunkt w Instytucie Badawczym Leśnictwa w Warszawie. W tymże roku powołany został na stanowisko wicedyrektora Departamentu Ochrony Środowiska w Ministerstwie Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska w Warszawie, a od grudnia 1976 r. rozpoczął pracę na stanowisku docenta etatowego w Instytucie Kształtowania Środowiska w Warszawie.

Ukończone dwa kierunki studiów, leśny i ekonomiczny, niewątpliwie zaważyły nie tylko na horyzontach myślowych S. Jastrzębskiego, lecz zdecydowały także o Jego zainteresowaniach naukowo-badawczych. Pełniąc odpowiedzialne stanowiska i funkcje zawodowe znajdował czas na działalność naukowo-badawczą i popularyzatorską. Stopień naukowy doktora nauk leśnych uzyskał w 1969 r. na Wydziale Leśnym Akademii Rolniczej w Poznaniu, na podstawie rozprawy pt. „Główne kierunki polityki gospodarczej w lasach niepaństwowych w Polsce Ludowej”. W 1975 r. Rada Wydziału Leśnego Akademii Rolniczej w Krakowie nadała Mu stopień naukowy doktora habilitowanego z zakresu kształtowania i ochrony środowiska przyrodniczego, na podstawie rozprawy pt. „Podstawowe kierunki kształtowania i ochrony przyrodniczego środowiska w Polsce”. Jest to jedyny dotąd stopień naukowy doktora habilitowanego z tego zakresu nadany w Polsce przez Wydział Leśny. Lata siedemdziesiąte były dla Niego najbardziej twórczym okresem działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej. Jego dorobek naukowy obejmuje ok. 160 pozycji, w tym 76 pozycji opublikowanych. W drukowanym dorobku przeważają prace o charakterze monografii, studiów, rozpraw i artykułów naukowych (ok. 60 pozycji) oraz referaty naukowe (13 pozycji). Prace swoje publikował na łamach poczytnych czasopism naukowych i problemowych, jak: „Sylwan”, „Gospodarka Planowa”, „Wieś Współczesna”, „Nowe Rolnictwo” i inne.

Niepublikowany dorobek naukowy obejmuje ok. 80 pozycji, w tym 37 referatów oraz 24 naukowe ekspertyzy gospodarcze. Do dorobku S. Jastrzębskiego zaliczyć również należy kilkanaście artykułów w prasie codziennej oraz kilkanaście operatów urzędu gospodarstwa leśnego dla lasów niepaństwowych. Jego ostatnim dziełem jest maszynopis obszernej pracy pt. „Ochrona środowiska — nowy wzorzec cywilizacji”, której wydania podjęła się Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza w Warszawie.

S. Jastrzębski był zamiłowanym pedagogiem i wykładowcą. Od wielu lat współpracował stale z Akademią Rolniczą w Lublinie i w Poznaniu, KUL, a w ostatnim okresie również z Wyższą Szkołą Pedagogiczną w Kielcach. Od 1960 r. wykładał na Wydziale Rolniczym AR w Lublinie: „Ochronę przyrody i ochronę środowiska człowieka”. Od 1973 r. prowadził wykłady z przedmiotu „Ochrona środowiska naturalnego” w: Szkole Głównej Planowania i Statystyki, Politechnice Warszawskiej i Wyższej Szkole Nauk Społecznych — w Warszawie. Wykładał również w Instytucie Organizacji, Zarządzania i Doskonalenia Kadr dla słuchaczy studiów doktoranckich i podyplomowych organizowanych przez Politechnikę Warszawską, Akademię Górniczo-Hutniczą w Krakowie oraz w Ośrodkach Doskonalenia Kadr Kierowniczych Ministerstwa Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony środowiska. Do celów dydaktycznych opracował kilkadziesiąt wykładów, prelekcji i odczytów oraz kilka skryptów z zakresu ochrony środowiska przyrodniczego. Poza akademickimi ośrodkami naukowymi wiedzą swą służył licznym organizacjom naukowo-technicznym, głównie PTL oraz Stowarzyszeniu Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa. Szczególnie wdzięcznym polem Jego działalności, zwłaszcza w ostatnich latach, było Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, gdzie działał jako popularyzator i propagator idei ochrony środowiska naturalnego człowieka.

Ważny rozdział w życiu docenta S. Jastrzębskiego stanowiła działalność organizacyjna i społeczno-polityczna. Od 1937 r. do 1946 r. należał do Związku Młodzieży Wiejskiej „Wici”. Od 1946 r. był członkiem Stronnictwa Ludowego, a następnie Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego. Był aktywistą ZSL, początkowo szczebla powiatowego i wojewódzkiego, a następnie Naczelnego Komitetu ZSL. Od 1973 r. był członkiem Głównego Sądu Partyjnego przy NK ZSL.

W latach 1957—1963 był członkiem Rady Naukowo-Technicznej przy Ministrze Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego. Od 1973 r. był członkiem Komitetu Nauk Leśnych PAN, a w latach 1975—1978 również członkiem Naukowego Komitetu „Człowiek i Środowisko” przy prezydium PAN. W 1972 r. Prezes Rady Ministrów powołał Go na sekretarza Zespołu Ekspertów do opracowania kompleksowego programu ochrony środowiska. Funkcję tę pełnił do 1975 r., tj. do czasu przyjęcia programu ochrony środowiska przez Biuro Polityczne KC PZPR.

Wychowany w duchu głębokiego patriotyzmu zawsze był gotów oddać Polsce najwyższą ofiarę. W 1939 r. w szeregach Junackich Hufców Pracy brał udział w obronie Warszawy. W czasie okupacji brał udział w zorganizowanym ruchu oporu, uczestnicząc m. in. w akcji wysadzania mostu na Wiśle pod Mińskiem Mazowieckim. Był żołnierzem Batalionów Chłopskich. Brał również udział w samoobronie ludności polskiej na Wołyniu.

W uznaniu zasług był odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Partyzanckim, Krzyżem Virtuti Militari V klasy, Krzyżem Walecznych, Złotym Krzyżem Zasługi oraz licznymi złotymi, srebrnymi i brązowymi honorowymi odznakami organizacji naukowych, naukowo-technicznych i zawodowych, m. in. Złotą Honorową Odznaką PTL.

Szczególnie wysoko ocenić należy Jego walory etyczne i moralne. W każdej sytuacji kierował się poczuciem moralności i uczciwości. Zawsze prawidłowo rozumiał istotę lojalności i odpowiedzialności wobec społeczeństwa, włączając w nie uczciwość, wiedzę i ryzyko zawodowe. Udokumentowaniem tych cech Jego osobowości było sprzeciwienie się lokalizacji Zakładów Azotowych w Puławach. Podobnych decyzji podejmował wiele. Odpowiedzialnym za pełnione funkcje pozostał do końca życia. Głęboko humanitarny stosunek do otaczającego świata zjednywał Mu wielu serdecznych przyjaciół, którym odwzajemniał się trwałą i równie serdeczną przyjaźnią. Życie swoje oceniał miarą udzielonej pomocy drugim. Był jednocześnie bardzo oddany Rodzinie, dla której gotów był ponieść wszelkie ofiary. Takim pozostanie w naszej pamięci.

Przedwczesna śmierć docenta S. Jastrzębskiego stanowi niepowetowaną stratą dla nauki polskiej, a w szczególności dla nauki leśnictwa i ochrony środowiska naturalnego. Cześć Jego pamięci!

Mieczysław Podgórski

Ważniejsze publikacje doc. S. Jastrzębskiego

1. Próba ustalenia rozmiaru i roli gospodarczej zadrzewień w Polsce. „Sylwan” nr 9, 1959.
2. Sadzenie drzew i krzewów w zadrzewieniach. PWRiL, Warszawa 1963.

3. Rola zalesień i zadrzewień w ochronie gleby przed erozją wodną na przykładzie południowej części województwa lubelskiego. „Wiadomości Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych”, T. III, z. 4, 1963.
4. Lasy niepaństwowe w Polsce. „Wieś Współczesna”, nr 5, 1967.
5. Produkcja drewna poza lasami. „Wieś Współczesna”, nr 10, 1970.
6. Główne problemy uproduktowania lasów niepaństwowych. „Wieś Współczesna”, nr 5, 1971.
7. Niektóre aspekty ekonomiczne odnowień naturalnych sosny w Puszczy Solskiej. W: Problemy wykorzystania naturalnego odnowienia sosny w Puszczy Solskiej, Polskie Towarzystwo Leśne, Warszawa 1971.
8. O optymalne kierunki i metody zagospodarowania Puszczy Solskiej. „Las Polski”, nr 1, 1972.
9. Próba ustalenia optymalnej produktywności lasów niepaństwowych. „Sylwan”, nr 2, 1972.
10. Ochrona środowiska biologicznego w Polsce. „Wieś Współczesna”, nr 12, 1972.
11. Kierunki działania w obronie środowiska naturalnego w Polsce. „Gospodarka Planowa”, nr 3, 1973.
12. Ochrona lasów i zadrzewień jako komponentów środowiska człowieka. „Biuletyn Techniczno-Ekonomiczny MGTiOŚ”, nr 7, 1973.
13. O kompleksowym programie ochrony środowiska. „Biuletyn Techniczno-Ekonomiczny MGTiOŚ”, nr 10, 1973.
14. Prace nad kompleksowym programem ochrony środowiska. „Wieś Współczesna”, nr 8, 1973.
15. Kompleksowy program ochrony środowiska. „Chrońmy Przyrodę Ojczyzną”, z. 6, 1973.
16. Lasy a ochrona środowiska. „Gospodarka Planowa”, nr 2, 1974.
17. Geneza, metody i zakres opracowania kompleksowego programu ochrony środowiska w Polsce. „Kosmos”, seria A, nr 3, 1974.
18. Niektóre problemy lasów i zadrzewień w środowisku przyrodniczym. „Kosmos”, seria A, nr 3, 1974.
19. Lasy i zadrzewienia podstawowym składnikiem środowiska przyrodniczego. „Chrońmy Przyrodę Ojczyzną”, z. 3—4, 1974.
20. Podstawowe założenia i metody opracowania kompleksowego programu ochrony środowiska. „Postępy Nauk Rolniczych”, nr 4, 1974.
21. Program ochrony i kształtowania środowiska w Polsce do roku 1990. „Wieś Współczesna”, nr 6, 1974.
22. Problemy ochrony gleby jako komponentu środowiska. „Przegląd Geograficzny”, nr 4, 1974.
23. Węzłowe problemy polityki ochrony środowiska w Polsce. „Sylwan”, nr 9, 1974.
24. Główne problemy kompleksowego programu ochrony środowiska w Polsce. „Nauka Polska”, nr 5, 1974.
25. Główne problemy rekreacji w polityce środowiskowej. „Kosmos”, seria A, nr 6, 1974.
26. Polityka gospodarcza w lasach niepaństwowych w Polsce Ludowej. Prace Instytutu Badawczego Leśnictwa nr 490, 1974.
27. Zagadnienia rekreacji w polityce ochrony środowiska w Polsce. „Wieś Współczesna”, nr 1, 1975.
28. Gospodarowanie środowiskiem przyrodniczym. „Przegląd Geograficzny”, z. 1, 1975.
29. Aspekty ekonomiczne odnowień naturalnych sosny w Puszczy Solskiej. „Sylwan”, nr 1, 1975.
30. Kierunki ochrony środowiska w Polsce w świetle kompleksowego programu. „Las Polski”, nr 15—16, 1975.
31. Problematyka rekultywacji gruntów w Polsce. „Nauka Polska”, nr 7, 1975.
32. Geneza i zarys działalności organizacyjnej w ochronie środowiska człowieka. „Nauka Polska”, nr 3, 1976.
33. Niektóre problemy i kierunki ochrony przyrody w Polsce. „Sylwan”, nr 5, 1976.
34. Kształtowanie i ochrona środowiska człowieka. PTE, Wrocław, skrypt, 1976.
35. Kierunki ochrony środowiska przyrodniczego w Polsce. PAN, Wydział Nauk

Rolnych i Leśnych, Roczniki Nauk Rolniczych, seria D — Monografie, T. 158, PWN, Warszawa 1976.

36. Kształtowanie i ochrona środowiska. Towarzystwo Wiedzy Powszechnej, Warszawa 1976.
37. O modelach kształtowania i ochrony środowiska. „Kosmos”, seria A, z. 5, 1977.
38. Nowy paradygmat cywilizacji. „Człowiek i Światopogląd”, nr 12, 1977.
39. Sméry ochrany prostredia v Polsku podla kompleksneho programu ochrany do roku 1919. W: Les ako součast životneho prostredia, Věda, Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied, Bratislava 1977.
40. Kształtowanie i ochrona środowiska w Polsce z podkreśleniem roli Sudetów. „Prace Karkonoskiego Towarzystwa Naukowego w Jeleniej Górze”, nr 10, 1977.
41. Uwarunkowania środowiskowe w modelach rozwoju ludzkości. „Wieś Współczesna”, nr 5, 1978.
42. Wzorce i uwarunkowania sterowania środowiskiem. „Gospodarka Planowa”, nr 7—8, 1978.

Wspomnienie o mgr. inż. Stanisławie Markowskim

Воспоминание о маг. инж. Станиславе Марковском

Ing. Stanisław Markowski, M.Sc. — Obituary

11 stycznia 1980 r. zmarł w Warszawie jeden z seniorów PTL Kolega Stanisław Markowski; pogrzeb odbył się 15 stycznia na Cmentarzu Powązkowskim.

Kolega Markowski urodził się 20 kwietnia 1907 r. w Kosowie, na terenie ówczesnej Galicji. Akademickie studia leśne odbył na Wydziale Rolniczo-Lasowym Politechniki Lwowskiej, gdzie w 1933 r. uzyskał dyplom inżyniera leśnika. W latach 1931—1933 był zatrudniony jako asystent w Katedrze Hodowli Lasu, gdzie pracował pod kierownictwem wybitnego specjalisty prof. Kazimierza Sucheckiego. W tym okresie wstąpił do PTL i jego członkiem był do końca życia, przez kilkadziesiąt lat.

W latach 1935—1939 był nadleśniczym w lasach prywatnych w Kołtowiu. W latach okupacji pracował początkowo w dziale urządzania lasu w Krakowie, od 1941 r. był nadleśniczym w Złoczowie. Przez wszystkie lata okupacji pracował w konspiracji organizując wiele akcji dywersyjnych i biorąc w nich czynny udział. Na tle tej działalności został po wojnie wyróżniony Medalem Zwycięstwa i Wolności oraz Odznaką Grunwaldzką.

Po wyzwoleniu był członkiem grupy organizującej administrację na terenie Olsztyńskiej Dyrekcji Lasów Państwowych, w której pracował na różnych stanowiskach przez 5 lat. W 1950 r. przeniósł się do Warszawy, gdzie pracował — między innymi — na stanowisku adiunkta i wykła-

